

PARAPATICS ANDREA

Pannon Egyetem Modern Filológiai és Társadalomtudományi Kar (University of Pannonia Faculty of Modern Philology and Social Sciences, Veszprém, Hungary)

A SZLENGRŐL A NYELVIMENTALITÁS-VIZSGÁLATOK TÜKRÉBEN

ABOUT SLANG FROM THE POINT OF EXAMINING LANGUAGE MENTALITY

Az előadás a mai magyar nyelvhasználat egyre látványosabban megnyilvánuló, sajátos nyelvi és társadalmi kérdésével foglalkozik: az egyre több beszédhelyzetben megjelenő szleng megítélésével. Kutatásom és mindennapos tanári tapasztalataim is arra engednek következtetni, hogy az idősebbek értelmezésében szituációt tévesztett szóhasználatot nem tulajdoníthatjuk minden esetben egyértelműen „a mai fiatalok” nyegle magatartásának, nyelvi, kommunikációs és metanyelvi kompetenciájuk hiányosságainak.

320 megkérdezett tanuló válaszainak mélyreható elemzése, saját középiskolás és egyetemista tanítványaim (nyelvi) viselkedésének állandó részt vevő megfigyelése, s az őket körülvevő és formáló társadalmi folyamatok megismerése alapján azt mondhatjuk: „hibák” sokasága helyett inkább nyelvhasználati változásnak lehetünk szem- és fültanúi. Az eredmények megismerése előtt egyelőre gondoljunk a társadalmi és a nyelvi normák lazulására, amely az élet bármely területén érzékeltetheti hatását (családban, iskolában, médiában stb.), a felnőtt → gyermek irányú (másodlagos) szocializáció megfordulására (l. digitális bevándorló ← digitális bennszülött), a hagyományok háttérbe szorulására, a familiáris és más szociális hálók gyengülésére. S a felsoroltak egyik legékeesebb szemléltetője a társadalom változásaira mindig is különös gyorsasággal reagáló szleng.

Az előadás második fele felvidéki (dunaszerdahelyi), erdélyi (kolozsvári), kárpátaljai (kaszonyi) és vajdasági (topolyai) magyar tanulók kérdőíves módszerrel kapott válaszait veti össze a több száz fős magyarországi mintával. Feltételeztem, hogy a kisebbségi kétnyelvűségi helyzet több kérdésben is eltérő válaszokat, s így komplexebb, árnyaltabb képet eredményezhet. Az eltérő attitűdök oka nemcsak a határon túli szakirodalomban is tárgyalt „fáziskésés”, hanem a szórványhelyzetben felértékelődött nyelvi és kulturális hagyományok szigorúbb követése is, amely a tanulók indoklásaiban is hangsúlyozottan megjelenik.